

Tematické okruhy na rigoróznú skúšku Špeciálna pedagogika

Pozn.: S priebehom rigoróznejskej skúšky sa rigorozant môže oboznámiť v Smernici rigorózneho pokračovania na PF PU v Prešove (https://www.unipo.sk/public/media/14275/2023_2024-Smernica_rigorozneho_pokracovania.pdf).

Špeciálna pedagogika (povinný predmet rigoróznejskej skúšky)

Tematické okruhy:

1. Spoločensko-filozofické a edukačné východiská výchovy a vzdelávania osôb (detí, žiakov, dospelých) so špeciálnymi potrebami v kontexte historických konceptov, legislatívy, strategických a iných dokumentov, vrátane kurikula.
2. Typológia osobností a charakteristika jednotlivca s rôznymi typmi zdravotného postihnutia, znevýhodnenia či s akoukoľvek marginalizáciou v kontexte výchovy a vzdelávania.
3. Špecifiká výchovy a vzdelávania osôb so špeciálnymi potrebami, špeciálna edukácia.
4. Včasná a respitná starostlivosť, špeciálnopedagogická podpora a intervencia vo výchove a vzdelávaní a špeciálnopedagogické poradenstvo.
5. Špeciálna didaktika, klasifikácia organizačných foriem, metód, techník, nástrojov a pomôcok vo výchove a vzdelávaní osôb so špeciálnymi potrebami, vrátane špeciálnopedagogických prístupov a stratégií.
6. Didaktické a metodické aspekty a základné princípy vo výchove a vzdelávaní, vrátane postavenia špeciálnej didaktiky v kontexte výchovno-vzdelávacieho procesu osôb so špeciálnymi potrebami.
7. Možnosti a limity inštitucionálnej (školskej) edukácie osôb so špeciálnymi potrebami, podmienky a požiadavky v kontexte špeciálnej a inkluzívnej edukácie.
8. Predprofesijná a profesijná príprava osôb so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami s cieľom ich uplatnenia na trhu práce.
9. Profesiogram a osobnosť špeciálneho pedagóga, terénneho špeciálneho pedagóga, pedagogického asistenta a ostatných pedagogických a odborných zamestnancov a ich kompetencií vo výchove a vzdelávaní osôb so špeciálnymi potrebami.

Literatúra:

- ADAMUS, P. et al. (2015). *Vzdelávacie stratégie v edukácii vybraných skupín žiakov se špeciálnymi vzdelávacími potrebami*. Ostrava: Pedagogická fakulta Ostravskej univerzity v Ostravě.
- HLEBOVÁ, B. (2018). *Edukácia žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia*. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity.
- HLEBOVÁ, B. et al. (2016). *Vybrané kapitoly zo špeciálnej didaktiky predmetov (pre učiteľov žiakov s mentálnym postihnutím)*. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity.
- HORNÁKOVÁ, M. (2014). *Kroky k inkluzívnej škole*. Ružomberok: VERBUM.
- HUČÍK, J. et al. (2013). *Osoby s mentálnym postihnutím a spoločnosť*. Liptovský Ján: PROHU.
- KALEJA, M., & HAMPL, I. (2013). *Asistence žákům a studentům se speciálními vzdělávacími potřebami*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě.
- KALEJA, M. et al. (2014). *Edukace dětí předškolního věku se speciálními vzdělávacími potřebami*. Ostrava: Pedagogická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě.
- KALEJA, M. et al. (2014). *Inkluzivní vzdělávání žáků mladšího školního věku se speciálními vzdělávacími potřebami*. Ostrava: Pedagogická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě.
- KALEJA, M. et al. (2014). *Inkluzivní dimenze primárního a sekundárního vzdělávání ve speciální pedagogice*. Ostrava: Pedagogická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě.
- KLEIN, V. et al. (2014). *Pedagogický model inkluzívneho vzdelávania v základných školách*. Prešov: Metodicko-pedagogické centrum.
- LUKÁČ, Ľ., & HLEBOVÁ, B. (2023). *Žiak s intelektovým nadaním a poruchou pozornosti s hyperaktivitou v školskej inklúzii*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, Vydavateľstvo Prešovskej univerzity.

- MIKURČÍKOVÁ, L., ČELÁROVÁ, D., & TRELLOVÁ, I., (2022). Efektívne intervencie pri poruchách autistického spektra - Ako sa dá deťom s autizmom pomôcť? In: OSTATNÍKOVÁ, D. et al. *Autizmus od A po Z*. Bratislava: Ikar.
- ŠILONOVÁ, V., & KLEIN, V. (2018). *Edukácia sociálne znevýhodnených žiakov so špecifickými poruchami učenia*. Ružomberok: VERBUM.
- ŠILONOVÁ, V. (2018). *Asistent pedagóga v inkluzívnej škole*. Ružomberok: VERBUM.
- Vzdelávací program pre žiakov s mentálnym postihnutím pre primárne vzdelávanie (2016). [online]. Bratislava: ŠPÚ. Dostupné na: <https://www.statpedu.sk/sk/>
- TRELLOVÁ, I., & HLEBOVÁ, B. (2021). *Evalvácia behaviorálnych procedúr pri zvyšovaní komunikačnej kompetencie detí s poruchami autistického spektra*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, Vydavateľstvo Prešovskej univerzity.
- Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. [online]. Dostupné na: www.statpedu.sk
- ZELINKOVÁ, O. (2001). *Pedagogická diagnostika a individuálny vzdelávací program*. Praha: Portál.

Patopsychológia

(povinný predmet rigorózneho skúšky)

Tematické okruhy:

1. Patopsychológia. Vymedzenie pojmu, základná terminológia a pojmy.
2. Etiológia a symptomatika detí a osôb so zdravotným znevýhodnením (s mentálnym postihnutím, so sluchovým postihnutím, so zrakovým postihnutím, s telesným postihnutím, s narušenou komunikačnou schopnosťou, s autizmom alebo inými pervazívnymi vývinovými poruchami, s viacnásobným postihnutím).
3. Osobitosti poznávacích procesov a učenia osôb so zdravotným znevýhodnením. Osobitosti ich vnímania, pozornosti, predstavivosti, pamäti, myslenia a reči.
4. Osobitosti poznávacích procesov a učenia dieťaťa s nadaním. Osobitosti ich vnímania, pozornosti, predstavivosti, pamäti, myslenia a reči.
5. Osobitosti poznávacích procesov a učenia dieťaťa zo sociálne znevýhodneného prostredia. Osobitosti ich vnímania, pozornosti, predstavivosti, pamäti, myslenia a reči.
6. Osobitosti motivácie a regulácie osôb so zdravotným znevýhodnením, dieťaťa s nadaním a dieťaťa zo sociálne znevýhodneného prostredia.
7. Socializácia a poruchy socializácie detí.
8. Agresia, agresivita a hostilné správanie. Teórie vzniku agresívneho správania. Faktory ovplyvňujúce agresívne správanie dieťaťa. Šikana.

Literatúra:

- DUBAYOVÁ, T. (2016). *Patopsychológia detí so psychosociálnym narušením*. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity v Prešove.
- JAKABČIC, I., & POŽÁR, L. (1996). *Všeobecná patopsychológia: Patopsychológia mentálne postihnutých*. Bratislava: IRIS.
- KONČEKOVÁ, Ľ. (2000). *Poruchy psychického vývinu*. Prešov: FHPV PU.
- KONČEKOVÁ, Ľ. (2005). *Patopsychológia*. 2. vyd. Prešov: LANA.
- MARTÍNEK, Z. (2009). *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. Praha: Portál.
- MATOUŠEK, O. (1993). *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: SLON.
- MATOUŠEK O., & KROFTOVÁ A. (2003). *Mládež a delikvence*. Praha: Portál.
- ŘÍČAN, P. et al. (1995). *Dětská klinická psychologie*. Praha: Grada.
- ŠKOVIERA, A. (2002). *Emocionálne a sociálne narušené dieťa a jeho inštitucionálna výchova*. Bratislava: PF UK.
- VÁGNEROVÁ, M. (2000). *Psychopatologie pro pomáhající profese: Variabilita a patologie lidské psychiky*. Praha: Portál.

Špeciálna didaktika slovenského jazyka a literatúry
(voliteľný predmet rigorózneho skúšky)

Tematické okruhy:

1. Ciele, kurikulum a základné učivo predmetu slovenský jazyk a literatúra na špeciálnej základnej škole (vo vzdelávacom variante A, B, C).
2. Ciele a metodika nácviku písania žiakov s mentálnym postihnutím, metodika rozvíjania písateľských zručností žiakov, tvorba učebnej pomôcky, a to aj v podmienkach inklúzie.
3. Ciele a metodika nácviku čítania žiakov s mentálnym postihnutím, metodika rozvíjania čitateľských zručností žiakov, tvorba učebnej pomôcky, a to aj v podmienkach inklúzie.
4. Ciele a metodika komunikačného vyučovania jazykovej zložky predmetu slovenský jazyk a literatúra, špeciálnopedagogické metódy a intervencie, tvorba učebnej pomôcky, a to aj v podmienkach inklúzie.
5. Ciele a metodika komunikačného vyučovania slohovej zložky predmetu slovenský jazyk a literatúra, špeciálnopedagogické metódy a intervencie, tvorba učebnej pomôcky, a to aj v podmienkach inklúzie.
6. Ciele a metodika komunikačného vyučovania literárnej zložky predmetu slovenský jazyk a literatúra, špeciálnopedagogické metódy a intervencie, tvorba učebnej pomôcky, a to aj v podmienkach inklúzie.
7. Literárno-výchovné a esteticko-výchovné činnosti pri práci s literárnym textom, špeciálnopedagogické metódy a intervencie, a to aj v podmienkach inklúzie.
8. Mimoškolné čítanie (detské knihy, detské časopisy) na hodinách literárnej výchovy, špeciálnopedagogické metódy a intervencie, a to aj v podmienkach inklúzie.
9. Terapeuticko-formatívne prístupy z biblioterapie a dramatoterapie, a to aj v podmienkach inklúzie.
10. Nová paradigma vo vyučovaní predmetu slovenský jazyk a literatúra pre žiakov s mentálnym postihnutím, a to aj v podmienkach inklúzie.
11. Hodnotenie a klasifikácia žiakov v predmete slovenský jazyk a literatúra na špeciálnej základnej škole (vo vzdelávacom variante A, B, C), ako aj v podmienkach inklúzie.

Literatúra:

- HLEBOVÁ, B., ĎORĐOVIČOVÁ, J., & PALKOVÁ, V. (2015). *Kognitívna stimulácia čitateľskej kompetencie žiakov s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia v školskej integrácii*. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity.
- HLEBOVÁ, B., & VOJTEKOVÁ, G. (2018). *Diagnostika a stimulácia čitateľskej kompetencie žiakov z marginalizovaných rómskych komunít*. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity.
- HLEBOVÁ, B., & ŠIMKOVÁ, P. (2019). *Diagnostika a stimulácia čitateľskej kompetencie žiakov so stredným stupňom mentálneho postihnutia*. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity.
- HLEBOVÁ, B. et. al. (2016). *Vybrané kapitoly zo špeciálnej didaktiky predmetov (pre učiteľov žiakov s mentálnym postihnutím)*. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity.
- OBERT, V. (2002). *Detská literatúra a čitateľský rozvoj dieťaťa*. Nitra: Aspekt.
- OBERT, V. (2003). *Rozvíjanie literárnej kultúry žiakov*. Bratislava: OG Vydavateľstvo Pol'ana.
- PALENČÁROVÁ, J., KESSELOVÁ, J., & KUPCOVÁ, J. (2003). *Učíme slovenčinu komunikačne a zážitkovo*. Bratislava: SPN.
- Vzdelávací program pre žiakov s mentálnym postihnutím pre primárne vzdelávanie (2016). [online]. Dostupné na: www.statpedu.sk.

Špeciálna didaktika spoločenskovedných predmetov
(voliteľný predmet rigorózneho skúšky)

Tematické okruhy:

1. Ciele, kurikulum, základné učivo a špecifiká vyučovania spoločenskovedných predmetov (vecné učenie, vlastiveda, dejepis, geografia, občianska náuka, etická výchova/náboženská výchova) na špeciálnej základnej škole (vo vzdelávacom variante A, B, C).
2. Ciele a metodika vyučovania predmetu vecné učenie pre žiakov na špeciálnej základnej škole vo vzdelávacom variante A, B, C; špeciálnopedagogické metódy, intervencie a učebné pomôcky

- v procese učenia, a to aj v podmienkach inklúzie.
3. Ciele a metodika vyučovania predmetu vlastiveda pre žiakov na špeciálnej základnej škole vo vzdelávacom variante A; špeciálnopedagogické metódy, intervencie a učebné pomôcky v procese učenia, a to aj v podmienkach inklúzie.
 4. Ciele a metodika vyučovania predmetu dejepis pre žiakov na špeciálnej základnej škole vo vzdelávacom variante A; špeciálnopedagogické metódy, intervencie a učebné pomôcky v procese učenia, a to aj v podmienkach inklúzie.
 5. Ciele a metodika vyučovania predmetu geografia pre žiakov na špeciálnej základnej škole vo vzdelávacom variante A; špeciálnopedagogické metódy, intervencie a učebné pomôcky v procese učenia, a to aj v podmienkach inklúzie.
 6. Ciele a metodika vyučovania predmetu občianska náuka pre žiakov na špeciálnej základnej škole vo vzdelávacom variante A; špeciálnopedagogické metódy, intervencie a učebné pomôcky v procese učenia, a to aj v podmienkach inklúzie.
 7. Ciele a metodika vyučovania predmetu etická výchova pre žiakov na špeciálnej základnej škole vo vzdelávacom variante A, B, C; špeciálnopedagogické metódy, intervencie a učebné pomôcky v procese učenia, a to aj v podmienkach inklúzie.
 8. Nová paradigma vo vyučovaní spoločenskovedných predmetov pre žiakov s mentálnym postihnutím, a to aj v podmienkach inklúzie.
 9. Hodnotenie a klasifikácia žiakov v spoločenskovedných predmetoch na špeciálnej základnej škole (vo vzdelávacom variante A, B, C), ako aj v podmienkach inklúzie.

Literatúra:

- BRŤKOVÁ, M. (1989). *Spoločenskovedné predmety so špeciálnou didaktikou*. Bratislava: PF UK.
- FABIÁNOVÁ, B. (1995). *Didaktika prvouky*. Brno: Paida.
- HLEBOVÁ, B. et. al. (2016). *Vybrané kapitoly zo špeciálnej didaktiky predmetov (pre učiteľov žiakov s mentálnym postihnutím)*. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity.
- HUTCHINGSOVÁ, M., & ROSS, A. (1996). *Nápady pro vlastivědu: soubor praktických námětů a zábavných činností pro vyučování prvouky a vlastivědy na 1. stupni ZŠ*. Praha: Portál.
- KANCÍR, J., & MADZIKOVÁ, A. (2008). *Didaktika vlastivedy*. Prešov: PF PU v Prešove.
- KMEŤ, M. (2014). *Špecifiká pri edukácii spoločenskovedných predmetov u žiakov s mentálnym postihnutím*. Rožňava: EDUCON.
- LENCZ, L. (1993). *Metódy etickej výchovy*. Bratislava: MPC.
- LENCZ, L. (1995). *Metodický materiál II k predmetu etická výchova*. Bratislava: MPC.
- MACHYČEK, J., FRIČOVÁ, H., & PAPÍK, M. (1985). *Základy didaktiky geografie*. Bratislava: SPN.
- Vzdelávací program pre žiakov s mentálnym postihnutím pre primárne vzdelávanie (2016). [online]. Dostupné na: www.statpedu.sk

Špeciálna didaktika matematiky (voliteľný predmet rigoróznej skúšky)
--

Tematické okruhy:

1. Predmet špeciálnej didaktiky matematiky. Úlohy a ciele vyučovania matematiky v špeciálnej materskej škole, špeciálnej základnej škole, praktickej škole a v odbornom učilišti.
2. Plánovanie výchovno-vzdelávacieho procesu. Štruktúra základných pedagogických dokumentov. Príprava učiteľa na vyučovaciu hodinu matematiky.
3. Didaktické metódy, zásady a formy a ich uplatnenie vo vyučovaní matematiky žiakov s mentálnym postihnutím. Netradičné metódy.
4. Poruchy matematických schopností.
5. Kontrola a hodnotenie úrovne vedomostí žiakov. Spôsoby preverovania vedomostí v matematike. Klasifikácia výsledkov učenia žiakov.

Literatúra:

- Metodický pokyn č. 32-36/2011 na hodnotenie žiakov s ľahkým, stredným, ťažkým stupňom mentálneho postihnutia. (2011). Bratislava: MŠ SR.
- PETTY, G. (1996). *Moderní vyučování*. Praha: Portál.

Vzdelávacie programy pre žiakov s mentálnym postihnutím ISCED 1. (2009). Bratislava: MŠ SR.
Vzdelávací program pre praktickú školu. ISCED 2C. (2009). Bratislava: MŠ SR.
ZELINKOVÁ, O. (2003). *Poruchy učení*. Praha: Portál.

Špeciálna didaktika prírodovedných predmetov
(voliteľný predmet rigoróznej skúšky)

Tematické okruhy:

1. Ciele, úlohy a význam vyučovania prírodovedných tém v predprimárnom vzdelávaní detí s mentálnym postihnutím.
2. Ciele, úlohy a význam vyučovania predmetov v primárnom vzdelávaní žiakov s mentálnym postihnutím.
3. Vytváranie predstáv, formovanie a osvojenie pojmov v prírodovedných predmetoch v špeciálnej základnej škole.
4. Ciele a obsah vzdelávacích oblastí Príroda a spoločnosť, Človek a príroda vo vzdelávacom programe pre žiakov s mentálnym postihnutím ISCED 1.
5. Medzipredmetové vzťahy prírodovedných predmetov a ich uplatnenie v predmetoch špeciálnej základnej školy.
6. Vyučovacie zásady na hodinách prírodovedných predmetov a ich uplatnenie z hľadiska mentálneho postihnutia žiakov.
7. Motivácia a aktivizácia poznávacej činnosti žiakov vo vyučovaní prírodovedných predmetov v špeciálnej základnej škole.
8. Vyučovacie metódy, experiment a laboratórne práce na hodinách prírodovedných predmetov v špeciálnej základnej škole a ich uplatnenie z hľadiska obsahu, veku a mentálnych schopností žiakov.
9. Organizačné formy vyučovania, vychádzky a exkurzie prírodovedných predmetov v špeciálnej základnej škole.
10. Pedagogické dokumenty a plánovanie vyučovacej činnosti učiteľa na vyučovanie prírodovedných predmetov v špeciálnej základnej škole.
11. Kontrola a hodnotenie práce žiakov vo vyučovaní prírodovedných predmetov v špeciálnej základnej škole.
12. Materiálne požiadavky a špecifiká výchovno-vzdelávacieho procesu vyučovania prírodovedných predmetov v špeciálnej základnej škole.
13. Modernizácia výchovno-vzdelávacieho procesu a zvyšovanie efektívnosti vyučovania v prírodovedných predmetoch na špeciálnej základnej škole.

Literatúra:

BRTEK, Ľ. et. al. (1993). *Veľká kniha živočíchov*. Bratislava: Príroda.
ČIHAŘ, J. et. al. (2002). *Příroda*. Praha: Práce.
KLIMENT, O. (1996). *Rekordy Slovenska*. Bratislava: Dajama.
KREMER, B. (1995). *Stromy*. Bratislava: Ikar.
Metodický pokyn č. 32-36/2011 na hodnotenie žiakov s ľahkým, stredným, ťažkým stupňom mentálneho postihnutia. (2011). Bratislava: MŠ SR.
STOCKLEY, C., & DAVIES, N. (1997). *Školská encyklopédia biológie*. Bratislava: Príroda.
VILČEK, F. et. al. (2001). *Prehľad biológie 1,2*. Bratislava: Media Trade.
WÜTTERNBERG, B. et. al. (1995). *Chémia pre základné školy*. Bratislava
Vzdelávací program pre deti s mentálnym postihnutím ISCED O. [online]. Bratislava: MŠ SR. Dostupné na:
<https://www.statpedu.sk/sk/svp/statny-vzdelavaci-program/vp-deti-ziakov-so-zdravotnym-znevychodnenim/vp-deti-ziakov-mentalnym-postihnutim/>
Vzdelávací program pre žiakov s mentálnym postihnutím ISCED 1. [online]. Bratislava: MŠ SR. Dostupné na:
<https://www.statpedu.sk/sk/svp/statny-vzdelavaci-program/vp-deti-ziakov-so-zdravotnym-znevychodnenim/vp-deti-ziakov-mentalnym-postihnutim/>

Špeciálna didaktika pracovného vyučovania a výchovy
(voliteľný predmet rigorózneho skúšky)

Tematické okruhy:

1. Postavenie a zaradenie pracovnej výchovy a pracovného vyučovania vo výučbe detí a žiakov na špeciálnej materskej škole, na špeciálnej základnej škole a praktickej škole.
2. Ciele a úlohy pracovnej výchovy a pracovného vyučovania na školách pre deti a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a obsah vzdelávacej oblasti Človek a svet práce v koncepte kurikula ISCED 0 a ISCED 1.
3. Utváranie zručností a návykov vo výchovno-vzdelávacom procese detí a žiakov na špeciálnej materskej škole a na špeciálnej základnej škole. Rozvíjanie jemnej motoriky u detí a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.
4. Vyučovacie metódy pracovného vyučovania, špecifiká metód vo výučbe na primárnom stupni a nižšom sekundárnom stupni vzdelávania žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.
5. Organizačné formy vyučovania v školách pre deti a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.
6. Didaktické zásady vo vyučovaní žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.
7. Zásady hygieny a bezpečnosti pri práci vo vyučovacom procese pracovného vyučovania žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.
8. Motivácia a aktivita žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami na hodinách pracovného vyučovania na špeciálnej základnej škole. Osobitné problémy pracovného vyučovania (laterálna, únava).
9. Materiálno-technické zabezpečenie pre výučbu pracovného vyučovania (školské dielne, pozemky, kútik živej prírody, použitie materiálu, náradie, nástroje, prístroje).
10. Predprofesijná a profesijná príprava žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.
11. Kontrola a hodnotenie pracovných zručností na špeciálnej základnej škole, praktickej škole.
12. Diagnostika pracovných činností v rámci vyučovania a význam pre profesijnú orientáciu žiakov špeciálnych základných škôl. Diagnostika pri hre a pri práci.
13. Príprava učiteľa na vyučovanie pracovného vyučovania na špeciálnej základnej škole.
14. Modernizácia výchovno-vzdelávacieho procesu a zvyšovanie efektívnosti vyučovania v pracovnom vyučovaní na špeciálnej základnej škole.

Literatúra:

- HUČÍK, J. (2007). *Profesionálna príprava žiakov s mentálnym postihnutím*. Martin: Osveta.
- FAZEKAŠOVÁ, D., & PORÁČOVÁ, J. (1999). *Základy poľnohospodárskej výroby*. Prešov: PU FF.
- KOŽUCHOVÁ, M., HABŠUDOVÁ, M., & BRNKA, K. (1992). *Pracovná výchova II*. Bratislava: Pedagogická fakulta Univerzity Komenského.
- MAJZLÁNOVÁ, K. (1997). *Pracovná výchova mentálne postihnutých detí predškolského veku*. Bratislava: AT Publishing.
- Metodické pokyny na hodnotenie žiakov s mentálnym postihnutím, na hodnotenie žiakov praktických škôl, na hodnotenie a klasifikáciu žiakov odborných učilíšť. (2011) Bratislava: MŠ SR.
- ŠEBEŇOVÁ, I. (2016). Špeciálna didaktika pracovného vyučovania. In: *Vybrané kapitoly zo špeciálnej didaktiky predmetov : (pre učiteľov žiakov s mentálnym postihnutím)*. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity.
- ŠTÁTNY VZDELÁVACÍ PROGRAM pre žiakov s mentálnym postihnutím ISCED 1 pre primárne vzdelávanie. (2016). [online]. Bratislava: Štátny pedagogický ústav. Dostupné na: www.statpedu.sk.
- TKÁČIK, P. et. al. (1989). *Pracovná výchova I*. Bratislava: Univerzita Komenského.

Špeciálna didaktika hudobnej výchovy
(voliteľný predmet rigorózneho skúšky)

Tematické okruhy:

1. Vyučovací predmet špeciálna hudobná výchova a jej miesto v štruktúre primárnej edukácie. Štátny vzdelávací program ISCED-1 – primárne vzdelávanie – ciele a úlohy vo vzdelávacej oblasti Umenie a kultúra.
2. Organizácia edukačného procesu. Vyučovacia hodina a jej projektovanie vo vzťahu k aplikovaným vyučovacím metódam. Didaktické zásady a vyučovacie metódy v špeciálnej hudobnej výchove.
3. Psychologická podmienenosť hudobno-výchovného procesu. Hudobnosť žiaka, determinanty hudobnosti. Hudobné schopnosti, ich klasifikácia a význam v hudobnom vývine žiakov na špeciálnej základnej škole. Utváranie a rozvoj hudobných schopností a zručností žiakov ako predpoklad skvalitňovania ich hudobnej sebarealizácie v komplexe hudobných činností aktívnej aj receptívnej povahy.
4. Vokálne činnosti. Ciele a význam vokálnych činností v špeciálnej hudobnej výchove. Výchova detského hlasu (prostriedky, zásady, princípy). Dychové a hlasové cvičenia v špeciálnej hudobnej výchove (úlohy, ciele, motivácie a metodika tvorenia).
5. Auditívno-percepčné schopnosti a rytmické cítenie. Prostriedky zabezpečovania týchto schopností: rytmický výcvik, metrum, metrorytmického cítenia; intonačný výcvik. Rytmický a intonačný výcvik ako efektívne prostriedky rozvoja intelektových hudobných schopností (aplikácia v riekankách a v piesňach).
6. Inštrumentálne činnosti. Ciele a význam inštrumentálnych činností pri rozvíjaní hudobných schopností a zručností žiakov špeciálnych základných škôl. Orffov inštrumentár (ciele, úlohy, metódy, zásady práce s hudobnými nástrojmi).
7. Možnosti tvorivých inštrumentálnych prejavov žiakov vo vzťahu k úrovni ich hudobných schopností a zručností. Projektovanie inštrumentálnych činností v hudobno-edukačnom procese, v integrácii s ďalšími hudobnými činnosťami.
8. Receptívna hudobná výchova. Ciele a význam v špeciálnej hudobnej výchove. Podstata a podmienenosť recepcie hudby. Fázy recepcie hudby. Pedagogicko-psychologické aspekty a kritériá výberu hudobného materiálu.
9. Hudobno-pohybová výchova. Ciele a význam v špeciálnej hudobnej výchove. Fyziologické a psychologické predpoklady rozvíjania hudobných schopností a pohybových zručností. Prostriedky kultivovania pohybového prejavu žiakov špeciálnych základných škôl.
10. Hudobno-dramatické činnosti. Ciele a význam v špeciálnej hudobnej výchove. Hudobno-dramatické činnosti, tvorivá hudobná dramatika a jej znaky. Podstata a význam improvizácie a dramatizácie pri rozvíjaní hudobnej tvorivosti žiakov mladšieho školského veku. Integratívne možnosti hudobno-dramatických činností.
11. Hudobná terapia a hudobná relaxácia. Aktívne a receptívne techniky, ciele, význam, možnosti a využitie týchto hudobno-terapeutických aktivít pri práci so žiakmi so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Literatúra:

- DEREVJANÍKOVÁ, A. (2009). *Metodika hudobnej výchovy v predprimárnej edukácii*. Prešov: PF PU.
- KULHÁNKOVÁ, E. (2000). *Hudobne pohybová výchova*. Praha: Portál.
- MAJZLANOVÁ, K., ŠKOVIERA, A., & FUDALY, P. (2004). *Špeciálna dramatická výchova v sociálnej a špeciálnej pedagogike*. Bratislava: Humanitas.
- MÁTEJOVÁ, Z., & MAŠURA, S. (1992). *Muzikoterapia v špeciálnej a liečebnej pedagogike*. Bratislava: SPN.
- PAYNEOVÁ, H. (1999). *Kreativní pohyb a tanec ve výchově, sociální práci a klinické praxi*. Praha: PORTÁL.
- ŠIMANOVSKÝ, Z. (1998). *Hry s hudbou a technikami muzikoterapie*. Praha: PORTÁL.
- VALENTA, M. (2001). *Dramatoterapie*. Praha: Portál.
- Vzdelávací program pre deti so zdravotným znevýhodnením pre predprimárne vzdelávanie. (2017). [online]. Bratislava: Ministerstvo školstva Slovenskej republiky. Dostupné na: <https://www.statpedu.sk/sk/deti-ziaci-so-svvp/deti-ziaci-so-zdravotnym-znevychodnenim-vseobecny-intelektovym-nadanim/vzdelavacie-programy>
- Vzdelávací program pre žiakov s mentálnym postihnutím pre primárne vzdelávanie 2016. (2016). [online]. Dostupné na internete: www.statpedu.sk.

ZELEIOVÁ, J. (2007). *Muzikoterapia: východiská, koncepty, princípy a praktická aplikácia*. Praha: Portál.

Špeciálna didaktika výtvarnej výchovy
(voliteľný predmet rigorózneho skúšky)

Tematické okruhy:

1. Súčasný stav didaktiky výtvarnej výchovy a jej aplikačné možnosti na špeciálnych základných školách (ŠZŠ).
2. Vzťah výtvarnej výchovy a výtvarného umenia. Výtvarné umenie a jeho disciplíny.
3. Ciele výtvarnej výchovy na ŠZŠ, nová koncepcia osnov, obsah vyučovania výtvarnej výchovy vo variantoch A, B, C.
4. Zručnosti a spôsobilosti, vedomosti a postoje, ktoré formuje výtvarná výchova na ŠZŠ.
5. Vedecké skúmanie výtvarného prejavu detí a jeho základná línia v minulosti i súčasnosti.
6. Vývoj detského výtvarného prejavu. Zohľadnenie prirodzeného vývinu vo výtvarnej výchove.
7. Postihnuté dieťa a jeho výtvarný prejav. Možnosti či obmedzenia v jeho rozvíjaní.
8. Teória hier. Hry v procese vytvárania a vyučovania; hra vo vývine dieťaťa, hra a výtvarná tvorba.
9. Plánovanie vyučovacieho procesu. Metodicko-didaktická príprava vyučovacej jednotky.
10. Analýza cieľovej skupiny, ciele, obsah, metódy a formy. Evalvácia vyučovacieho procesu.
11. Vývoj kreslenia a výtvarnej výchovy ako vyučovacieho predmetu.
12. Charakteristika súčasného obsahu, námetov a metodické problémy v tematickom celku výtvarné osvojovanie skutočnosti.
13. Charakteristika súčasného obsahu, námetov a metodické problémy v tematickom celku plošné a priestorové úžitkové práce a práca s výtvarnými prostriedkami.
14. Problematika globálneho, projektového a problémového vyučovania a ich aplikácia vo výtvarnej výchove.
15. Problematika arteterapie a artefietiky.
16. Systém prostriedkov výtvarno-estetickú komunikácie. Výtvarné dielo, jeho recepcia, interpretácia a mediácia.
17. Vznik moderného umenia – inšpirácia pre témy a výtvarné techniky vo vyučovaní výtvarnej výchovy aj na ŠZŠ.
18. Intermediálne a multimediálne umenie – zapájanie a rozvíjanie informatických zručností vo výtvarnej pedagogickej kreativite.
19. Neklasické plošné a plastické výrazové prostriedky a možnosti ich využívania vo výtvarných technikách pri vyučovaní výtvarnej výchovy na ŠZŠ.

Literatúra:

- CAMBELLOVÁ, J. (2002). *Techniky arteterapie*. Praha: Portál.
- DAVIDO, R. (2001). *Kresba jako nástroj poznání dítěte*. Praha: Portál.
- GREGUŠOVÁ, H. (2000). *Arteterapeutické techniky pre mentálne postihnutých*. Bratislava: PdF UK.
- MÁTEJOVÁ, Z., & HANUS, R. (1978). *Úvod do terapeutických technik*. Trnava: PF TU.
- PIJOAN, J. (2001). *Dejiny umenia IX. – X.* Bratislava: Ikar.
- POGÁDY, J. et. al. (1993). *Detská kresba v diagnostike a liečbe*. Bratislava: SAP.
- PONDELÍKOVÁ, R. (2013). *Interpretácia výtvarného diela na hodinách výtvarnej výchovy*. Banská Bystrica: Digit.
- SLAVÍK, J. (1997). *Od výrazu k dialógu ve výchově. Artefietika*. Praha: UK.
- ŠICKOVÁ FABRICI, J. (2002). *Základy arteterapie*. Praha: Portál.
- ŠUPŠAKOVÁ, B. (1995). *Svet detskej kresby*. Bratislava: Gradient.

Špeciálna didaktika telesnej výchovy
(voliteľný predmet rigorózneho skúšky)

Tematické okruhy:

1. Špeciálna didaktika telesnej výchovy – úvod do problematiky.
2. Telovýchovný proces v školách psychopedického typu a jeho prvky. Druhy telesnej výchovy.
3. Motorické učenie a jeho osobitosti u žiakov s mentálnym postihnutím. Pohybové schopnosti žiakov s mentálnym postihnutím a ich rozvoj.
4. Ciele a úlohy telesnej výchovy v jednotlivých školách pre žiakov s mentálnym postihnutím.
5. Obsah telesnej výchovy pre žiakov s mentálnym postihnutím.
6. Organizačné formy na hodine telesnej výchovy.
7. Didaktické zásady a ich využitie na hodine telesnej výchovy žiakov s mentálnym postihnutím.
8. Didaktické metódy a ich využitie na hodine telesnej výchovy žiakov s mentálnym postihnutím.
9. Plánovanie v školskej telesnej výchove žiakov s mentálnym postihnutím.
10. Metódy merania a hodnotenia somatického vývinu a telesnej zdatnosti žiakov s mentálnym postihnutím. Metódy rozvíjania a testovania pohybových schopností žiakov s mentálnym postihnutím v telovýchovnom procese.
11. Kontrola, hodnotenie v školskej telesnej výchove žiakov s mentálnym postihnutím.
12. Efektívnosť hodín telesnej výchovy.

Literatúra:

- BAJO, I., & VAŠEK, Š. (1994). *Pedagogika mentálne postihnutých: psychopédia*. Bratislava: Sapiencia.
- ČEPČIANSKY, J. (2000). *Telesná výchova mentálne a zmyslovo postihnutých žiakov špeciálnych škôl*. Bratislava: Univerzita Komenského.
- ČEPČIANSKY, J., GLEŠK, P., & MERICA, M. (2000). *Teória a didaktika telesnej a športovej výchovy mentálne postihnutých*. Bratislava: UK.
- KARÁSKOVÁ, V. (1991). *Vyučovacia činnosť učiteľa telesnej výchovy na zvláštni škole*. Olomouc: Univerzita Palackého.
- KARÁSKOVÁ, V. (1993). *Didaktika telesnej výchovy pro studující speciální pedagogiku*. Olomouc: Univerzita Palackého.
- VANČOVÁ, A. (2010). *Edukácia mentálne postihnutých*. Bratislava: Iris.

Etapedická intervencia v prevýchove (voliteľný predmet rigorózneho skúšky)
--

Tematické okruhy:

1. **Komplexná rehabilitácia v špeciálnych výchovných zariadeniach.** Ciele, obsah, princípy výchovy a prevýchovy v špeciálnych výchovných zariadeniach. Špeciálnopedagogické situácie. Režimové prostriedky prevýchovy. Metódy, zásady prevýchovy. Práca s rodinou. Malá sociálna skupina. Druhy skupín (formálne – neformálne, členské – referenčné, primárne – sekundárne a iné), dynamika a sociálna atmosféra skupín, riadenie skupín, vodca a vedúci, osobnosť vodcu. Psychosociálna klíma. Efektívnosť prevýchovného procesu. Nové prístupy v edukácii a reedukácii. Konceptie, programy edukácie žiakov s poruchami správania v zahraničí.
2. **Edukácia žiakov s poruchami správania v školách hlavného prúdu vzdelávania.** Podmienky začlenenia žiaka s poruchou správania do školy. Školské programy na prevenciu porúch správania. Bariéry v školskom prostredí. Násilie v školách. Hodnotenie správania.
3. **Sociálna komunikácia a správanie.** Verbálna a neverbálna komunikácia. Štruktúra, zložky komunikácie. Komunikácia v dyáde a skupine. Formy komunikácie – kruh, y-pilon, reťaz a iné. Druhy a formy sociálneho správania. J-krivka a deviácia sociálneho správania. Kooperácia, prosociálne správanie, hostilita agresivita, asertivita, konformita. Správanie v záťažových situáciách – konflikt, frustrácia, stres.
4. **Inovatívne prístupy vo výchove a vzdelávaní žiakov so psychosociálnym narušením.** Špeciálnopedagogické poradenstvo. Individuálny vzdelávací program, individuálny reedukačný program v kontexte rozvoja dieťaťa so psychosociálnym narušením.

Literatúra:

- LABÁTH, V. (2009). *Dissociálne poruchy správania*. Bratislava: Občianske združenie Sociálna práca.

- LUKŠÍK, I. et. al. (2017). *Kvalita života detí a mladých ľudí v ústavnej starostlivosti*. Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis.
- MARTÍNEK, Z. (2009). *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. Praha: Portál.
- MIOVSKÝ, M. et. al. (2015). *Kvalita a efektivita v prevenci rizikového chování dětí a dospívajících*. Praha: Univerzita Karlova v Praze.
- STANKOWSKI, A. (2003). *Etopedie*. Ostrava: PF OU.
- ŠKOVIERA, A. (2002). *Emocionálne a sociálne narušené dieťa a jeho inštitucionálna výchova*. Bratislava: PF UK.
- ŠKOVIERA, A. (2011). *Prevýchova. Úvod do teórie a praxe*. Bratislava: FICE.
- VOJTOVÁ, V. (2008). *Kapitoly z etopedie I. Prístupy k poruchám emocií a chování v současnosti*. Brno: Masaryková univerzita.
- ŽOLNOVÁ, J., & SEMANOVÁ, A. (2016). *Edukácia žiaka so psychosociálnym narušením na základnej škole*. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity v Prešove.
- ŽOLNOVÁ, J. (2014). *Dieťa s problémovým správaním v materskej škole*. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity v Prešove

Vzdelávacie oblasti v špeciálnej predprimárnej edukácii (voliteľný predmet rigoróznejskej skúšky)

Tematické okruhy:

- 1. Jazyk a komunikácia.** Objasniť základné pojmy, stratégie, determinanty a metódy jazykovej a literárnej výchovy v špeciálnej záujmovej a voľnočasovej edukácii. Prezentať metódy a formy práce s vybraným literárnym textom (detskou knihou, detským časopisom) podporujúce kognitívne a metakognitívne schopnosti a rozvíjanie komunikačnej, čitateľskej a literárnej kompetencie detí, žiakov a dospelých so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Prezentať navrhnutý metodický postup realizácie integrovaného projektu.
- 2. Matematika a práca s informáciami.** Uviesť význam, charakteristiku, ciele, metódy a zásady v špeciálnej matematickej edukácii. Charakterizovať osobitosti detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v oblasti rozvíjania matematických schopností a zručností. Klasifikovať poruchy matematických schopností. Charakterizovať vybrané matematicko-logické oblasti v špeciálnej matematickej edukácii. Uviesť príklady matematických edukačných hier a obhájiť ich použitie vo voľnočasových a mimoškolských činnostiach.
- 3. Človek a spoločnosť.** Objasniť základné pojmy, stratégie, determinanty a metódy spoločenskovedného vzdelávania v špeciálnej záujmovej a voľnočasovej edukácii. Navrhnuť a obhájiť vhodné tradičné a netradičné edukačné, organizačné a záujmové prístupy v procese rozvíjania spoločenskovedných kompetencií. Charakterizovať metodiku projektovej práce, využitie kartografického materiálu, vychádzok a exkurzií v rámci spoločenskovedného vzdelávania v špeciálnej edukácii.
- 4. Človek a príroda.** Objasniť základné pojmy, metódy a organizačné formy prírodovedného vzdelávania v špeciálnej záujmovej a voľnočasovej edukácii. Objasniť a zdôvodniť ciele a význam prírodovedného vzdelávania. Navrhnuť a obhájiť vhodné tradičné a netradičné edukačné, organizačné a záujmové prístupy v prírodovednom vzdelávaní. Charakterizovať nadobúdanie a rozvoj kompetencií detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v prírodovednej edukácii.
- 5. Človek a svet práce.** Definovať a interpretovať základné pojmy z oblasti pracovnej výchovy. Vysvetliť obsah a osobitosti pracovnej výchovy u osôb s mentálnym postihnutím vzhľadom na vek, druh a stupeň mentálneho postihnutia. Charakterizovať význam pracovnej výchovy ako prostriedku reedukácie, rehabilitácie a terapie. Opísať utváranie zručností a návykov.
- 6. Umenie a kultúra; zdravie a pohyb.** Objasniť a zdôvodniť procesuálnu stránku hudobnej, výtvarnej, telesnej a športovej výchovy u detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Opísať charakteristické znaky hudobných, výtvarných a pohybových schopností detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Navrhnuť a obhájiť metodický postup realizácie hudobných, výtvarných a pohybových aktivít za využitia vhodných tradičných a netradičných edukačných, organizačných a záujmových prístupov.

Literatúra:

- DEREVJANÍKOVÁ, A. (2009). *Metodika hudobnej výchovy v predprimárnej edukácii*. Prešov: PF PU.
- DUBAYOVÁ, T. (2016). *Patopsychológia detí so psychosociálnym narušením pre pedagógov*. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity.
- HLEBOVÁ, B. (2006). *Žánre detskej literatúry v čítaní s porozumením. Príručka pre asistenta učiteľa*. Prešov: PF PU.
- HLEBOVÁ, B. (2022). *Jazyková a literárna výchova v špeciálnej a inkluzívnej edukácii*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, Vydavateľstvo PU.
- HLEBOVÁ, B. (2022). *Spoločenskovedné vzdelávanie v špeciálnej edukácii*. [online]. Dostupné na: <https://moodle.pf.unipo.sk/course/view.php?id=1464>
- KLEIN, V. (2020). *Aktuálne problémy inklúzie sociálne a zdravotne znevýhodnených detí a žiakov*. Poľsko: POLIANNNA.
- KOŽÁROVÁ, J. et. al. (2018). *Špeciálna pedagogika pre pomáhajúce profesie 1*. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity v Prešove.
- PŘÍNOSILOVÁ, D. (2004). *Vybrané okruhy špeciálne pedagogické diagnostiky a její využití v praxi speciální pedagogiky*. Brno: PdF Masarykova Univerzita.
- ROCHOVSKÁ, I. et al. (2015). *Špeciálne didaktiky predmetov vo výchove a vzdelávaní žiakov s mentálnym postihnutím III*. Ružomberok: VERBUM.
- SEDLÁKOVÁ, A. (2010). *Prostriedky výtvarného umenia vo voľnočasovom vzdelávaní a metodika vybraných výtvarných postupov*. Prešov: PU PF.
- VALENTA, M. et. al. (2018). *Mentální postižení*. Druhé rozšírené vydanie. Praha: GRADA.
- VALENTA, M., & MÜLLER, O. (2022). *Psychopedie, teoretické základy a metodika*. Praha: Parta.
- VAŠEK, Š. (2002). *Špeciálnopedagogická diagnostika*. Bratislava: Sapiaientia.
- Vzdelávací program pre deti so zdravotným znevýhodnením pre predprimárne vzdelávanie. (2017). [online]. Bratislava: Ministerstvo školstva Slovenskej republiky. Dostupné na: <https://www.statpedu.sk/sk/deti-ziaci-so-svvp/deti-ziaci-so-zdravotnym-znevychodnenim-vseobecnym-intelektovym-nadanim/vzdelavacie-programy/>
- Výchovné štandardy pre špeciálne výchovné zariadenia. [online]. Dostupné na: <https://www.statpedu.sk/sk/deti-ziaci-so-svvp/deti-ziaci-so-zdravotnym-znevychodnenim-vseobecnym-intelektovym-nadanim/ine-dokumenty/vychovne-standardy/>
- ŽOLNOVÁ, J. (2013). *Základy pedagogiky psychosociálne narušených*. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity v Prešove.
- ŽOLNOVÁ, J., & KEČKÉŠOVÁ, M. (2020). *Prevýchova v teoretických koncepciách pedagogiky psychosociálne narušených a legislatíve*. Brno: MSD.